

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Član 1

U Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 14/07 i 47/07 i „Službeni list CG“, br. 79/08, 14/10, 78/10, 34/11, 66/12, 38/13, 61/13, 60/14, 10/15, 44/15, 42/16 i 55/16) u članu 9 stav 3 poslije riječi: „zakonom“ stavlja se zarez i dodaju riječi: „odnosno zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje“.

Član 2

U članu 17 stav 1 riječi: „penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima: „staža osiguranja“.

U stavu 2 poslije riječi „osiguranja“ dodaju se riječi: „i 65 godina života“.

Poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 3 ovog člana može se ostvariti do 31. decembra 2020. godine.“

Član 3

U članu 17a riječi: „penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima: „staža osiguranja“.

Član 4

U članu 18 stav 1 riječi: „stav 1“ zamjenjuju se riječima: „st. 1 i 2“.

Član 5

U članu 29 stav 5 riječi: „vrijednosti penzije za jedan lični bod“ zamjenjuju se riječju „penzije“.

Član 6

U članu 37 stav 1 tačka 1 riječi: „penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima: „staža osiguranja“.

U stavu 1 tačka 2 riječi: „penzijski staž“ zamjenjuju se riječima: „staž osiguranja“.

Član 7

U članu 39 stav 5 riječi: „penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima „staža osiguranja“.

Član 8

U članu 42 stav 1 tačka 1 riječi: “ili najmanje 10 godina penzijskog staža“ brišu se.

U stavu 2 riječi: “penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima: „staža osiguranja“.

Član 9

Poslije člana 43 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 43a

Pod uslovima koji se primjenjuju za bračnog druga pravo na porodičnu penziju može ostvariti životni partner umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava koji je sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola.

Pod uslovima koji se primjenjuju za lica iz člana 43 stav 1 tačka 2 pravo na porodičnu penziju može ostvariti dijete partnera iz stava 1 ovog člana kojeg je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

Član 10

U članu 46 stav 2 riječi: “24 godine života, ako pohađa fakultet“ zamjenjuju se riječima: “25 godine života ako studira“.

Stav 3 mijenja se i glasi:

„Studiranjem u smislu stava 2 ovog člana smatra se pohađanje osnovnih, odnosno master studija.“

Stav 6 mijenja se i glasi:

„Dijete sa smetnjama u razvoju, u skladu sa propisima o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama, stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.“

Član 11

U članu 50 stav 1 riječi: “od 25% prosječne mjesečne zarade u Crnoj Gori u prethodnoj godini“ zamjenjuju se riječima: “najniže penzije iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona i ako je sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom do njegove smrti imao zajedničko prebivalište“.

Član 12

Član 58 mijenja se i glasi:

„Vrijednost penzije za jedan lični bod usklađuje se od 1. januara tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potrošačkih cijena i prosječnih zarada zaposlenih na teritoriji Crne Gore u prethodnoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi, i to:

- u procentu koji predstavlja zbir 75% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potrošačkih cijena veća od stope promjene indeksa zarada, ili jednaka toj stopi;

- u procentu koji predstavlja zbir 25% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 75% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potrošačkih cijena manja od stope promjene indeksa zarada.

Usklađivanje penzije vrši se u roku i na način iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, ako bi procent koji predstavlja zbir procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja, vrijednost penzije za jedan lični bod i penzije se ne usklađuju.

Opšti akt o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod iz st. 1 i 2 ovog člana donosi Fond.”

Član 13

U članu 66 stav 1 tačka 3 poslije riječi „bračni drug osiguranika“ stavlja se zarez i dodaju se riječi „odnosno životni partner osiguranika koji je sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola“.

Član 14

U članu 67 stav 1 broj „21,6“ mijenja se u broj 20,5“.

U stavu 2 riječi „osnovne cijene rada utvrđene opštim kolektivnim ugovorom za odgovarajuću kategoriju stručnosti“ zamjenjuju se riječima: “najniže mjesečne osnovice doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje”.

Član 15

U članu 82 stav 3 riječi: „na invalidsku penziju“ zamjenjuju se riječima: „po osnovu invalidnosti“, a riječi: „zdravstvene organizacije koja je osiguraniku pružila zdravstvenu zaštitu“ zamjenjuju se riječima: “izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite“.

Stav 7 briše se.

Dosadašnji stav 8 postaje stav 7.

Član 16

U članu 100 poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Naknada pogrebnih troškova isplaćuje se u inostranstvu ako je to propisano međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovima reciprociteta“.

Član 17

Poslije člana 100 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 100a

Mjesečni iznosi penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje koji nijesu mogli biti isplaćeni jer korisnik nije: dostavio potvrdu o životu, potvrdu o školovanju, prijavio promjenu adrese ili dostavio drugi dokaz neophodan za isplatu naknadno će se isplatiti, najviše za 12 mjeseci unazad, računajući od dana kada, po dostavljanju potrebnih dokaza za isplatu penzije i novčane naknade, korisnik podnese zahtjev za isplatu.

Član 18

U članu 197đ stavu 1 riječi: „penzijskog staža“ zamjenjuju se riječima: „staža osiguranja“.

Član 19

U članu 197i poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 31. decembra 2020. godine.“

Član 20

Poslije člana 197l dodaje se novi član koji glasi:

“Član 197lj

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 2 ovog zakona, osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši:

- 1) u 2019. godini 61 godinu života i 40 godina staža osiguranja;
- 2) u 2020. godini 62 godine života i 40 godina staža osiguranja;
- 3) u 2021. godini 63 godine života i 40 godina staža osiguranja;
- 4) u 2022. godini 64 godine života i 40 godina staža osiguranja.

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana u periodu od 2019. do 2022. godine snižava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.“

Član 21

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

OBRAZLOŽENJE

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sadržan je u odredbi člana 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03) donijela je Skupština Republike Crne Gore 24. septembra 2003. godine, i u primjeni je od 1. januara 2004. godine. Nakon toga izvršeno je više izmjena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 39/04, 61/04, 79/04, 14/07 i 47/07 i „Službeni list CG“, br. 79/08, 14/10, 78/10, 34/11, 66/12, 38/13, 61/13, 60/14 i 10/15).

Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju predlaže se u cilju stabilnosti i održivosti penzijskog sistema, veće pravednosti i adekvatnosti penzijskih davanja.

U skladu sa navedenim ciljevima, odnosno razlozima za donošenje zakona, predlaže se postepeno ukidanje posebnih uslova penzionisanja (do 31.12.2020. godine), nakon čega će svi osiguranici ostvarivati pravo na penziju po opštim uslovima, koji važe za sve osiguranike. Takođe se predlaže da, se za ispunjenje uslova za sticanje prava na penziju, uzima u obzir staž osiguranja, odnosno periodi provedeni na radu za koje je uplaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, dok se za određivanje visine penzije uzima u obzir penzijski staž (u koji osim staža osiguranja spadaju i periodi posebnog staža za koje nijesu plaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje). Za lica koja, po važećem zakonu, pravo na penziju ostvaruju sa 40 godina staža osiguranja postepeno se propisuje i starosna granica od 65 godina (u prelaznom periodu od 2019. do 2023. godine).

Navedene mjere bi trebalo da utiču na sprječavanje ranijeg napuštanja tržišta rada i ranog penzionisanja.

U cilju povećanja adekvatnosti penzijskih davanja, predlaže se promjena načina usklađivanja penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod. Umjesto usklađivanja sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanja zarada uvodi se usklađivanje po tzv. rotirajućoj formuli – sa 75% parametra koji je veći i 25% parametra koji je manji, što je znatno povoljnije od važećeg načina usklađivanja. Dakle, ako u jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast zarada od potrošačkih cijena, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja zarada i 25% kretanja potrošačkih cijena. S druge strane, ako u jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast potrošačkih cijena od zarada, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanja zarada. Ako bi, primjenom ove formule došlo do umanjenja vrijednosti penzije za jedan lični bod i penzija, ne vrši se usklađivanje.

Takođe se predloženim zakonskim odredbama pojašnjavaju i preciziraju pojedina zakonska rješenja i vrši poboljšanje zakonskog teksta.

III USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbijediti usaglašenost ovog Zakona, već se ova oblast uređuje nacionalnim zakonodavstvom.

IV OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Predlogom zakona članom 1 predlaže se izmjena člana 9 dopunom da se obaveze za plaćanje doprinosa po osnovu osiguranja utvrđuju pored Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje. Ovo iz razloga to se Zakonom o dopinosima za obavezno socijalno osiguranje utvrđuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, obveznici, osnovice i stope doprinosa, obveznik obračunavanja i plaćanja, rokovi za uplatu i druga pitanja koja se odnose na plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje.

Članom 2 predlaže se izmjena člana 17 u smislu da se u stavu 1 termin penzijski staž zamijeni sa terminom staž osiguranja. Staž osiguranja obuhvata vrijeme provedeno na radu za koje je uplaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, dok je penzijski staž širi pojam jer osim staža osiguranja obuhvata i poseban staž (za koji nijesu plaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje). Poseban staž će se uzimati u obzir za određivanje visine penzije, odnosno po tom osnovu osiguraniku se dodaju bodovi i povećava iznos penzije.

U stavu 2 se, za lica koja pravo na starosnu penziju ostvaruju sa 40 godina staža osiguranja, predlaže da, uz navršene periode staža osiguranja moraju imati navršenih 65 godina života. Međutim, propisan je prelazni period postepenog podizanja starosne granice za sticanje prava na starosnu penziju, članom 20 Nacrta zakona, tako što se u prvoj godini primjene Zakona (2019. godina) propisuje starosna granica od 61 godinu života, koja se svake sljedeće kalendarske godine podiže za po jednu godinu (2020. – 62 godine; 2021. – 63 godine i 2022. – 64 godine) i 2023. godine se dostiže starosna granica od 65 godina života, sa kojom se, uz 40 godina staža osiguranja, stiče pravo na starosnu penziju.

Za osiguranike koji pravo na starosnu penziju stiču sa navršenih 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se u rudnicima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, predlaže se da se pravo na penziju, po tom osnovu, može ostvariti do 31. decembra 2020. godine.

U članu 3 predlaže se izmjena člana 17a u smislu da se, takođe, termin penzijski staž zamijeni sa terminom staž osiguranja. Naime, u skladu sa principom objašnjenim kod člana 2 da se za ispunjenje uslova za sticanje prava na penziju uzima staž osiguranja, a penzijski staž za određivanje visine penzije, termin penzijski staž zamjenjuje se terminom staž osiguranja. Dakle, osiguranik stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navrši 62 godine života i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Članom 4 predlaže se izmjena člana 18 stav 1 dopunom da se snižavanje starosne granice, po osnovu rada na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, za sticanje prava na starosnu penziju utvrđena u članu 17 stav 1 odnosi i na starosnu penziju utvrđenu u stavu 2 ovog zakona, odnosno na starosnu penziju sa 40 godina staža osiguranja i 65 godina života (uz propisani prelazni period koji je objašnjen kod predloženog člana 2 Nacrta).

Članom 5 predlaže se izmjena člana 29 stav 5 u smislu da se iznos najniže starosne penzije utvrđene na način propisan članom 20 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju usklađuje na način kako se vrši usklađivanje penzija.

U članu 6 se predlaže izmjena člana 37 u smislu da se u stavu 1 tačka 1 termin penzijski staž zamijeni sa terminom staž osiguranja. Takođe, u skladu sa principom objašnjenim kod člana 2 Nacrta da se za ispunjenje uslova za sticanje prava na penziju uzima staž osiguranja, a penzijski staž za određivanje visine penzije, termin penzijski staž zamjenjuje terminom staž osiguranja. U skladu sa tim, osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti stiče pravo na invalidsku penziju ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao prije navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da je imao navršen staž osiguranja koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

Članom 7 se predlaže izmjena člana 39 stav 5, takođe u smislu da se termin penzijski staž zamijeni sa terminom staž osiguranja. Naime, u skladu sa principom objašnjenim kod člana 2 da se za ispunjenje uslova za sticanje prava na penziju uzima staž osiguranja, a penzijski staž za određivanje visine penzije, termin penzijski staž zamjenjuje terminom staž osiguranja.

U članu 8 se predlaže izmjena člana 42 stav 1 tačka 1 u smislu da se uslov od najmanje deset godina penzijskog staža koji je propisan za umrlog osiguranika briše, te da ostaje samo uslov od pet godina staža osiguranja ili da je ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju. U stavu 2 se takođe termin penzijski staž zamjenjuje terminom staž osiguranja. U skladu sa navedenim, pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice:

1) umrlog osiguranika koji je navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju;

2) umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.

Ako je smrt osiguranika, odnosno lica iz čl. 14 i 15 ovog zakona nastala kao posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi njegove porodice stiču pravo na porodičnu penziju, bez obzira na dužinu staža osiguranja osiguranika, odnosno tog lica.

Članom 9 predlaže se dodavanje novog člana poslije člana 43 kojim bi bilo propisano pravo na porodičnu penziju za životnog partnera umrlog osiguranika, odnosno korisnika penzije koji je sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola. Predlaže se da pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti i djeca ovih lica.

Članom 10 predlaže se izmjena člana 46 stav 2 u smislu da se kod prava na porodičnu penziju propisuje da nakon navršenih 19 godina života dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do završetka školovanja, ali najkasnije do navršenih 25 godine života ako studira. Studiranjem se smatra se pohađanje osnovnih, odnosno master studija, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju ("Službeni list CG", br. 44/14, 52/14, 47/15, 40/16, 42/17 i 71/17). Takođe predlaže se, da dijete sa smetnjama u razvoju, u skladu sa propisima o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama, stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.

U članu 11 se predlaže izmjena člana 50 stav 1 u smislu da kada je izdržavanje uslov za sticanje prava na porodičnu penziju, smatra se da je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava na penziju izdržavao člana porodice, ako sopstveni prosječni mjesečni prihod člana porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos nominalnog iznosa najniže penzije (iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona) i ako je sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom do njegove smrti imao zajedničko prebivalište.

Članom 12 predlaže se izmjena člana 58 tako što se propisuje novi način usklađivanja vrijednosti penzije za jedan lični bod i penzija. Po važećem zakonskom rješenju, usklađivanje se vrši od 1. januara tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanje zarada (u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi). Nacrtom zakona se predlaže usklađivanje po takozvanoj rotirajućoj formuli – sa 75% parametra koji je veći i 25% parametra koji je manji. Dakle, ako u jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast zarada od potrošačkih cijena, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja zarada i 25% kretanja potrošačkih cijena. S druge strane, ako jednoj kalendarskoj godini u odnosu na prethodnu imamo veći rast potrošačkih cijena od zarada, usklađivanje će se izvršiti sa 75% kretanja potrošačkih cijena i 25% kretanja zarada. Ako bi, primjenom ove formule došlo do umanjavanja vrijednosti penzije za jedan lični bod i penzija, ne vrši se usklađivanje. Opšti akt o usklađivanju vrijednosti penzije za jedan lični bod donosi Fond.

U članu 13 predlaže se dopuna člana 66 stav 1 tačka 3 u smislu da pravo na produženo osiguranje za vrijeme boravka u inostranstvu, osim bračnog druga osiguranika koji je na službi u inostranstvu kod našeg poslodavca ili na osnovu međunarodnog ugovora ima životni partner osiguranika koji je sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola.

Članom 14 predlaže se izmjena člana 67 tako da se propisuje stopa doprinosa za plaćanje doprinosa za produženo osiguranje (20,5%) i najniža osnovica za to osiguranje (najniža mjesečna osnovica doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za socijalni osiguranje).

U članu 15 predlaže se izmjena člana 82 stav 3 u dijelu da se postupak za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti pokreće na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite.

Članom 16 predlaže se izmjena člana 100 u smislu dodavanja novog stava koji propisuje da se naknada pogrebnih troškova isplaćuje u inostranstvu ako je to propisano međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovima reciprociteta.

Članom 17 predviđa se dodavanje novog člana poslije člana 100 kojim bi bilo propisano da će se mjesečni iznosi penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje koji nijesu mogli biti isplaćeni jer korisnik nije: dostavio potvrdu o životu, potvrdu o školovanju, prijavio promjenu adrese ili dostavio drugi dokaz neophodan za isplatu naknadno isplatiti, najviše za 12 mjeseci unazad, računajući od dana kada, po dostavljanju potrebnih dokaza za isplatu penzije i novčane naknade, korisnik podnese zahtjev za isplatu.

U članu 18 se predlaže izmjena člana 197đ stav 1 u dijelu da se riječi penzijski staž zamijene riječima staž osiguranja a u skladu sa članom 2 Nacrta zakona. Dakle, osiguranik stiče pravo na starosnu penziju, u prelaznom periodu od 2019. do 2040. godine, kada navršši godine života propisane članom 197đ Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Članom 19 predlaže se izmjena člana 197i dodavanjem novog stava kojim se roditeljima djece sa teškim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine, ili staratelju koji vrši starateljstvo nad tim djetetom, koji po važećem zakonu imaju pravo na starosnu penziju sa navršenih 20 godina staža osiguranja, omogućava da pravo na penziju, po tom osnovu, može ostvariti do 31. decembra 2020. godine.

Članom 20 predlaže se dodavanje novog člana nakon člana 1971 kojim bi, u skladu sa članom 2 Nacrta zakona, bio propisan prelazni period postepenog podizanja starosne granice za sticanje prava na starosnu penziju sa navršenih 40 godina staža osiguranja, tako što se u prvoj godini primjene Zakona (2019. godina) propisuje starosna granica od 61 godinu života, koja se svake sljedeće kalendarske godine podiže za po jednu godinu (2020. – 62 godine; 2021. – 63 godine i 2022. – 64 godine) i 2023. godine se dostiže starosna granica od 65 godina života, sa kojom se, uz 40 godina staža osiguranja, stiče pravo na starosnu penziju.

Članom 21 propisuje se stupanje na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

V PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona **nije potrebno obezbjediti dodatna sredstva** u Budžetu Crne Gore.

PREGLED ODREDBI ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU KOJE SE MIJENJAJU

Član 9

Osiguranici, u smislu ovog zakona, su:

- 1) zaposleni (u daljem tekstu: osiguranik zaposleni);
- 2) lica koja obavljaju samostalnu djelatnost (u daljem tekstu: osiguranik samostalnih djelatnosti);
- 3) poljoprivrednici (u daljem tekstu: osiguranik-poljoprivrednik).

Ako lice istovremeno ispunjava uslove za osiguranje po više osnova iz stava 1 ovog člana, osnov osiguranja određuje se na taj način što postojanje osnova osiguranja po prethodnoj tački isključuje osnov osiguranja iz naredne tačke.

Obaveze za plaćanje doprinosa po osnovu osiguranja utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom.

Član 17

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 67 godina života i najmanje 15 godina penzijskog staža.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 40 godina staža osiguranja.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se u rudnicima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Član 17a

Osiguranik stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navrši 62 godine života i najmanje 15 godina penzijskog staža.

Član 18

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, utvrđena u članu 17 stav 1 ovog zakona, snižava se zavisno od stepena uvećanja staža za po jednu godinu, i to:

- 1) za svakih šest godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 14 mjeseci;
- 2) za svakih pet godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 15 mjeseci;
- 3) za svake četiri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 16 mjeseci;
- 4) za svake tri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 18 mjeseci.

Član 29

Osiguraniku kome je penzija određena prema članu 20 ovog zakona manja od najniže penzije, određuje se najniža penzija.

Najniža starosna penzija utvrđuje se na način propisan članom 20 ovog zakona s tim što lični koeficijent osiguranika iznosi 0,5.

Penzija iz stava 2 ovog člana ne može iznositi manje od 45 EURA.

Odredba stava 3 ovog člana odnosi se i na prijevremenu penziju i porodičnu penziju.

Iznos iz stava 3 ovog člana usklađuje se na način kako se vrši usklađivanje vrijednosti penzije za jedan lični bod.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na srazmjerne penzije ostvarene primjenom međunarodnih ugovora.

Član 37

Osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti iz člana 30 st. 1 i 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju:

1) ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću-bez obzira na dužinu penzijskog staža;

2) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću-pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao prije navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da je imao navršen penzijski staž koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

Osiguranik kod koga je invalidnost prouzrokovana bolešću ili povredom van rada nastala prije navršenja 30 godina života stiče pravo na invalidsku penziju:

1) kad je invalidnost nastala do navršenih 20 godina života-bez obzira na dužinu staža osiguranja;

2) kad je invalidnost nastala od 20. godine do navršenih 30 godina života-ako do nastanka invalidnosti ima ukupno najmanje godinu dana staža osiguranja, ako je to za osiguranika povoljnije od uslova iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

Član 39

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću određuje se u visini starosne penzije koja bi osiguraniku pripadala za 40 godina penzijskog staža.

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili bolešću određuje se primjenom odredbi čl. 19 do 27 ovog zakona, s tim što se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staža od dana nastanka invalidnosti, i to:

1) osiguraniku mlađem od 55 godina života dodaje se 2/3 penzijskog staža koji mu nedostaje do navršenih 55 godina života i 1/2 penzijskog staža koji nedostaje od 55 godina života do navršenih 60 godina života;

2) osiguraniku koji je navršio 55 godina života dodaje se 1/2 penzijskog staža koja nedostaje do navršenih 60 godina života.

Penzijski staž iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana može se dodati najviše do 40 godina.

Prilikom određivanja visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, osiguraniku koji je navršio staž osiguranja sa uvećanim trajanjem snižavaju se starosne granice od 55, odnosno 60 godina života iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana do kojih se, odnosno od kojih se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staža za period koliko se po osnovu navršenog staža osiguranja sa uvećanim trajanjem snižava starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju primjenom člana 18 stav 1 ovog zakona.

Osiguraniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u pogledu penzijskog staža kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično bolešću ili povredom van rada određuje se jedna invalidska penzija koja se sastoji od srazmjernih djelova određenih po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno po osnovu bolesti ili povrede van rada prema njihovom uticaju na ukupnu invalidnost, s tim što tako obračunata penzija ne može iznositi više od penzije određene za 40 godina penzijskog staža.

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično povredom van rada ili bolešću i koji ispunjava uslove za

sticanje prava na invalidsku penziju samo po osnovu invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska penzija se određuje u procentu sa kojim je na ukupnu invalidnost uticala povreda na radu ili profesionalna bolest.

Član 42

Pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice:

1) umrlog osiguranika koji je navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili najmanje deset godina penzijskog staža ili ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju;

2) umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.

Ako je smrt osiguranika, odnosno lica iz čl. 14 i 15 ovog zakona nastala kao posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi njegove porodice stiču pravo na porodičnu penziju, bez obzira na dužinu penzijskog staža osiguranika, odnosno tog lica.

Član 46

Dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do navršenih 19 godina života.

Poslije navršenih 19 godina života dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do završetka školovanja, ali najkasnije do navršenih 24 godine života, ako pohađa fakultet.

Izuzetno, ukoliko dijete pohađa fakultet čije je trajanje duže od četiri godine porodična penzija mu pripada do navršenih 25 godina života.

Dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala do uzrasta do koga se djeci obezbjeđuje pravo na porodičnu penziju.

Dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala poslije uzrasta do koga se djeci obezbjeđuje pravo na porodičnu penziju, a prije smrti osiguranika, odnosno korisnika prava, pod uslovom da ga je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao do svoje smrti.

Invalidno dijete, u skladu sa propisima o razvrstavanju djece ometene u razvoju, stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.

Djetetu kome je školovanje prekinuto zbog bolesti pravo na porodičnu penziju pripada i za vrijeme bolesti do navršenih godina života iz st. 2 i 3 ovog člana, kao i iznad tih godina, ali najviše za onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubilo od školovanja.

Član 50

Kada je izdržavanje uslov za sticanje prava na porodičnu penziju, smatra se da je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava na penziju izdržavao člana porodice, ako sopstveni prosječni mjesečni prihod člana porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos od 25% prosječne mjesečne zarade u Crnoj Gori u prethodnoj godini.

U prihode iz stava 1 ovog člana ne uzimaju se: novčana davanja po osnovu socijalne i dječije zaštite; novčana naknada za pomoć i njegu; novčana naknada za tjelesno oštećenje; primanja po osnovu nagrada; otpremnina zbog odlaska u penziju, kao i primanja po osnovu učeničkog i studentskog standarda.

Član 58

Vrijednost penzije za jedan lični bod usklađuje se od 1. januara tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potrošačkih cijena i prosječnih zarada zaposlenih na teritoriji Crne Gore u prethodnoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi, u procentu

koji predstavlja zbir 75% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada.

Usklađivanje penzije vrši se na način i u roku iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, ako bi procent koji predstavlja zbir 75% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja, vrijednost penzije za jedan lični bod i penzije se ne usklađuju.

Akt o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod donosi Fond.

Član 66

Licu kome je prestalo obavezno osiguranje u staž osiguranja računa se vrijeme za koje je plaćen doprinos po prestanku obaveznog osiguranja (produženo osiguranje) i to za vrijeme:

- 1) stručnog usavršavanja ili specijalizacije;
- 2) privremene nezaposlenosti, ako je za to vrijeme prijavljen Zavodu za zapošljavanje, pod uslovom da se prijavio u zakonom propisanom roku, do najviše pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 3) boravka u inostranstvu kao bračni drug osiguranika koji je na službi u inostranstvu kod našeg poslodavca ili na osnovu međunarodnog ugovora;
- 4) njege djeteta do 15 godina života ili starijeg, kome je usljed potpune i trajne nesposobnosti potrebna stalna njega i pomoć, ali najviše do pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 5) za koje zaposleni koristi neplaćeno odsustvo po propisima o radu.

Vrijeme produženog osiguranja uzima se u obzir za sticanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i za određivanje visine penzije, ali najviše onoliko vremena koliko iznosi staž osiguranja izvršen po osnovu obaveznog osiguranja.

Zahtjev za produženo osiguranje podnosi se najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prestanka obaveznog osiguranja.

Član 67

Doprinos za produženo osiguranje plaćaju osiguranici iz člana 66 stav 1 ovog zakona po stopi od 21,6% na osnovicu koju čini zarada, odnosno osnovica osiguranja ostvarena u posljednjem mjesecu koji prethodi mjesecu prestanka obaveznog osiguranja.

Osnovica iz stava 1 ovog člana ne može biti manja od osnovne cijene rada utvrđene opštim kolektivnim ugovorom za odgovarajuću kategoriju stručnosti.

Način usklađivanja osnovica iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i rokove i način plaćanja doprinosa za produženo osiguranje propisuje Fond.

Član 82

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu penziju pokreće se na zahtjev osiguranika.

Postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju pokreće se na zahtjev člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava.

Postupak za ostvarivanje prava na invalidsku penziju pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog zdravstvene organizacije koja je osiguraniku pružala zdravstvenu zaštitu.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno korisnika prava, na osnovu medicinske dokumentacije.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje pokreće se i po službenoj dužnosti, na osnovu mišljenja organa vještačenja datog prilikom vještačenja o invalidnosti, u skladu sa opštim aktom Fonda.

Uz zahtjev, odnosno predlog iz st. 3 i 4 ovog člana podnosi se medicinska dokumentacija.

Medicinska dokumentacija iz stava 6 ovog člana se pribavlja od zdravstvenih ustanova koje odredi organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Obim i sadržinu medicinske dokumentacije iz stava 6 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Član 100

Penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje se utvrđuju u mjesečnom iznosu i isplaćuju unazad.

Fond je dužan da korisniku isplaćuje penziju, odnosno novčanu naknadu za tjelesno oštećenje u mjestu njegovog boravka u Crnoj Gori.

Isplata penzija i novčanih naknada za tjelesno oštećenje u inostranstvu vrši se pod uslovima predviđenim međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovom reciprociteta.

Član 197đ

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kad navršši 15 godina penzijskog staža i:

1) u 2010, 2011, 2012. i 2013. godini 65 godina života (muškarac), odnosno 60 godina života (žena);

2) u 2014. godini 65 godina i dva mjeseca života (muškarac), odnosno 60 godina i tri mjeseca života (žena);

3) u 2015. godini 65 godina i četiri mjeseca života (muškarac), odnosno 60 godina i šest mjeseci života (žena);

4) u 2016. godini 65 godina i šest mjeseci života (muškarac), odnosno 60 godina i devet mjeseci života (žena);

5) u 2017. godini 65 godina i osam mjeseci života (muškarac), odnosno 61 godina života (žena);

6) u 2018. godini 65 godina i deset mjeseci života (muškarac), odnosno 61 godina i tri mjeseca života (žena);

7) u 2019. godini 66 godina života (muškarac), odnosno 61 godina i šest mjeseci života (žena);

8) u 2020. godini 66 godina i dva mjeseca života (muškarac), odnosno 61 godina i devet mjeseci života (žena);

9) u 2021. godini 66 godina i četiri mjeseca života (muškarac), odnosno 62 godine života (žena);

10) u 2022. godini 66 godina i šest mjeseci života (muškarac), odnosno 62 godine i tri mjeseca života (žena);

11) u 2023. godini 66 godina i osam mjeseci života (muškarac), odnosno 62 godine i šest mjeseci života (žena);

12) u 2024. godini 66 godina i deset mjeseci života (muškarac), odnosno 62 godine i devet mjeseci života (žena);

13) u 2025. godini 63 godine života (žena);

14) u 2026. godini 63 godine i tri mjeseca života (žena);

15) u 2027. godini 63 godine i šest mjeseci života (žena);

16) u 2028. godini 63 godine i devet mjeseci života (žena);

17) u 2029. godini 64 godine života (žena);

18) u 2030. godini 64 godine i tri mjeseca života (žena);

19) u 2031. godini 64 godine i šest mjeseci života (žena);

20) u 2032. godini 64 godine i devet mjeseci života (žena);

21) u 2033. godini 65 godina života (žena);

- 22) u 2034. godini 65 godina i tri mjeseca života (žena);
- 23) u 2035. godini 65 godina i šest mjeseci života (žena);
- 24) u 2036. godini 65 godina i devet mjeseci života (žena);
- 25) u 2037. godini 66 godina života (žena);
- 26) u 2038. godini 66 godina i tri mjeseca života (žena);
- 27) u 2039. godini 66 godina i šest mjeseci života (žena);
- 28) u 2040. godini 66 godina i devet mjeseci života (žena).

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana u periodu od 2013. do 2040. godine snižava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine života iz stava 1 tač. 1 do 28 ovog člana, čijim navršenjem se, u periodu od 1. januara 2013. godine do 31. decembra 2040. godine, stiče pravo na starosnu penziju su godine života do kojih se u tom periodu shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju.

Član 197i

Pravo na starosnu penziju sa navršenih 20 godina staža osiguranja, bez obzira na godine starosti, ima jedan od roditelja koji ima dijete ili staratelj koji vrši starateljstvo nad djetetom, bez obzira na godine života djeteta, sa teškim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine.

Visina penzije za roditelja djeteta sa teškim smetnjama u razvoju ili staratelja koji vrši starateljstvo nad djetetom, koje je korisnik lične invalidnine, uvećava se za 20% kao i licima iz člana 197a, a u vezi člana 197v.

Pravo iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na staratelja koga po službenoj dužnosti imenuje organ starateljstva.